

Література

1. Авер'янов В. Адміністративне право України: доктринальні аспекти реформування / В. Авер'янов // Право України. – 1998. – № 8. – С. 12.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – 446 с.
3. Коліушко І.Б. Адміністративні суди для захисту прав людини чи інтересів держави? / І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда // Право України. – 2007. – № 3. – С. 18-19
4. Конституція України // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – С. 25-98
5. Пасенюк О. Адміністративне судочинство: стан та напрямки розвитку / О. Пасенюк // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2011. – № 3. – С. 3-12.

Грицай Ірина Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету

Сапоговська Ірина Олегівна

слухач магістратури юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ**

Проблема гендерної рівності сьогодні стає ще більш актуальною, ніж у минулих століттях. З давніх часів спостерігалась нерівність між чоловіком та жінкою, приклади з історії показують, що в деяких етнічних групах жінка не мала жодного голосу під час вирішення навіть домашніх, не кажучи вже про державні справи. Жінкам не дозволялося голосувати, бути обраними до державної громади, що зараз на сучасному етапі розвитку має назву гендерної нерівності на основі статевої приналежності. Україна як демократична держава має однією з пріоритетних загальних засад, закріплених Конституцією України, перш за все рівність усіх перед законом. Гендерна нерівність зустрічається в багатьох сферах життя, в першу чергу наприклад, при працевлаштуванні. Сьогодні дуже багато науковців пишуть про проблему забезпечення гендерної рівності в Україні, де права чоловіка та жінки є рівними. Серед науковців, які займаються проблематикою гендерної нерівності, можемо назвати таких, як О. Руднева, Т. Мельник, О. Костенко, О. Подільчак, О. Сулова, К. Чижмар та ін. [1, с. 219].

Забезпечення прав і свобод людини визначає сьогодні діяльність держави, а творення нових форм суспільних відносин між статями на основі світових загальнолюдських стандартів дотримання прав людини є необхідною умовою перебудови України в контексті світового співтовариства, розбудови

нових форм міжнародного спілкування. Визначення в Конституції України принципу рівноправності жінок і чоловіків свідчить про вихід Української держави й громадянського суспільства на європейський і світовий рівень розв'язання гендерних проблем [2]. Забезпечення гендерної рівності є питанням соціальної справедливості щодо розподілу благ і доступу до ресурсів, необхідною компонентою економічного та соціального вимірів сталого суспільного розвитку. На сучасному етапі тривимірна модель розвитку цивілізації на засадах сталості (замість двовимірної, що базувалася на еколого-економічних вимірюваннях) перетворила соціальну складову, у т.ч. гендерну рівність як один із її обов'язкових індикаторів, на провідний чинник. Цим обумовлений непідробний інтерес до проблеми залежності сталого суспільного розвитку в Україні від ступеня досягнення гендерного паритету [3].

У сучасному світі свобода є необхідною умовою існування людини, вона означає певну соціальну автономію людини, що передбачає рівність та самостійність. Свобода випливає з духовної природи людини та у своїй основі є такою, що не може бути надана державою або суспільством, які, до того ж, мають право тільки визнати її за людиною. Жодним чином належність людини до певної статі не повинна впливати на можливість бути вільною та користуватися наданою їй від народження свободою. Свобода є сутністю права, виявляє себе в правових явищах, легітимізується та забезпечується за допомогою юридичних засобів. У цивілізованому суспільстві, що стоїть на високому щаблі розвитку, свобода людини є не лише напрямом, метою, а й засобом його прогресивного руху [4, с. 53].

Головне для людини – свобода, що є середовищем її існування. Отже, здійснення гендерних досліджень дозволяє подолати абстрактне розуміння людини – як позастатевої істоти – у головних виявах її суспільного життя та сформуванню толерантне ставлення до світу як чоловічого, так і жіночого [4, с. 53]. Щоб належно забезпечити права та свободи як жінок, так і чоловіків, для країни необхідно мати певну сукупність нормативно-правових актів, які б дозволили на національному та міжнародному рівні реалізовувати та захищати права людини. В Україні правовою базою для вирішення проблем гендерної рівності виступають акти загального характеру, так і акти, підписані та ратифіковані державою. Перш за все, до основного нормативно-правового акта як Основного Закону відноситься Конституція України, де закріплюється рівність прав, свобод і можливостей жінок і чоловіків. Так, у ст. 24 Конституції передбачено, громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціа-

льними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [5]. Тобто це положення надає гарантії щодо реалізації своїх прав та свобод незалежно, перш за все, від статевої приналежності.

Національне законодавство щодо забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків та жінок ґрунтується на положеннях міжнародних нормативно-правових актів. Упродовж минулого і нинішнього століть Україна визнала й ратифікувала низку міжнародних документів, що проголошували принцип рівності для чоловіків і жінок, провідними серед них є: Загальна декларація прав людини ООН (1948 р.), Конвенція ООН «Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок» (1979 р., ратифікована Україною в 1981 р.), Декларація щодо рівності жінок та чоловіків (1988 р.), Віденська декларація прав людини (1993 р.), Пекінська декларація та Платформа дій щодо поліпшення статусу жінок (1995 р.). Ключовим документом, що проголошував рівність становища чоловіків і жінок у суспільстві, стала Декларація Тисячоліття ООН, в якій були визначені та сформовані основні завдання і задачі для покращення суспільного розвитку – Цілі Розвитку Тисячоліття (ЦРТ). Разом із 189 країнами-членами ООН у вересні 2000 року Україна підписала Декларацію Тисячоліття ООН [6, с. 16].

Ключове значення в законодавчому закріпленні ідеї гендерної рівності, безумовно, має Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», прийнятий Верховною Радою України 8 вересня 2005 р. [7]. Документом визначалися стратегічні напрями, пріоритетні галузі (політика, економіка, освіта, соціальна політика) та відповідні заходи реалізації гендерної політики в суспільстві [6, с. 17]. Важливо зазначити, що Закон не зводить рівність лише до її юридичного змісту, а підводить до розуміння рівності соціального статусу та загальної участі жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного, державного та приватного життя [8, с. 11]. Як результат рішень Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків» для вирішення існуючих у суспільстві гендерних проблем постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1834 було затверджено «Державну програму з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року». Її метою було забезпечення рівних прав для жінок і чоловіків та рівних можливостей їх реалізації [6, с. 17].

Основними завданнями Програми було запровадження гендерно-правової експертизи законодавства та проектів нормативно-правових актів; розроблення та виконання державних цільових програм щодо забезпечення гендерної рівності; організація наукових досліджень вивчення проблеми забезпечення рівних прав і можливостей жінок та чоловіків [6, с. 17].

Нормативно-правовою базою забезпечення гендерної політики в Украї-

ни є:

- Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 р. «Про засади державної політики України у галузі прав людини»;
- Постанова Верховної Ради України від 05 березня 1999 р. «Про Декларацію про загальні засади державної політики України стосовно сім'ї та жінок»;
- Постанова Верховної Ради України від 17 вересня 1999 р. «Про Концепцію державної сімейної політики»;
- Указ Президента України від 25 квітня 2001 р. «Про підвищення соціального статусу жінок в Україні»;
- Закон України від 08 вересня 2005р. «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» та ін. [4, с. 58].

З усього вищесказаного можна дійти висновку, що правове регулювання гендерної рівності здійснюється перш за все на національному рівні. Такі основні нормативно-правові акти, як Конституція України, Закон України «Про забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків», забезпечують свободу в демократичній державі незалежно від статі. Не менш важливими для забезпечення гендерної рівності не тільки на національному, але й на міжнародному рівні, є основа прийнятих та підписаних Україною конвенцій та декларацій, які унеможливають обмеження прав та свобод залежно від статі. Неможливо не згадати як приклад міжнародний нормативно-правовий документ, який дозволяє на певних підставах звернутися за захистом свої прав до міжнародних установ. Це ратифікована Україною Конвенція «Про захист прав людини та основоположних свобод», яка також у ст. 14 «Заборона дискримінації» наголошує на рівних правах людей незалежно від їх статі. Тому слід вважати, що програми щодо вдосконалення рівності та неможливості нерівності на національному рівні мають ривок уперед до міжнародних стандартів.

Література

1. Головка Т.М. Правове забезпечення гендерної рівності в законодавстві України (кримінально-правовий контекст) / Т.М. Головка // Часопис Київського університету права. – 2009. – № 3.
2. Грицяк Н.В. Правове регулювання рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в Україні: стан та шляхи вдосконалення/ Н.В. Грицяк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/pol-prav/05gnvssv.pdf>.
3. Сичова В.В., Гонюкова Л.В. Гендерна рівність як чинник забезпечення сталого суспільного розвитку в Україні / В.В. Сичова, Л.В. Гонюкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucipr.kiev.ua/publications/zarubizhnii-dos.skogo-kontroliu-uroki-dlia-ukraiini1>.
4. Івченко Ю.В. Гендерна рівність в Україні (національні особливості) / Івченко Ю.В. // Філософські та методологічні проблеми права. – 2013. – № 1-2.
5. Конституція України від 28 червня 1996 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Чепелевська Л.А., Крапівіна А.А. Нормативне регулювання питання гендерної рівності в суспільстві та галузі охорони здоров'я України / Чепелевська Л.А., Крапівіна А.А.

// Актуальні проблеми клінічної та профілактичної медицини. – 2013. – Том 1.

7. Андрусак І.П. Правові механізми забезпечення гендерної рівності в Україні / І.П. Андрусак [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/26825/1/035-197-201.pdf>.

8. Лавриненко Н.В., Мельник Т.М., Піщуліна О.М. Стан забезпечення гендерної рівності в українському суспільстві. Щорічна державна доповідь. – Київ, 2007. – 223 с.

Саруханова Карина Артурівна
студентка юридичного факультету

Науковий керівник – к.ю.н. Каліущенко І.М.

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ІНОЗЕМЦІ ЯК УЧАСНИКИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Поняття «іноземець» охоплює дві категорії осіб: іноземці – особи, які не перебувають у громадянстві України і є громадянами (підданими) іншої держави або держав, та особи без громадянства – особи, яких жодна держава згідно зі своїм законодавством не вважає своїми громадянами [1]. Особливістю статусу іноземців і осіб без громадянства є те, що, з одного боку, їм забезпечуються фактичні та юридичні передумови для реалізації прав і свобод, а з іншого – встановлюються певні обмеження, що повністю відповідають нормам міжнародного права.

Оскільки у справах щодо статусу біженця та спорів, пов'язаних із перебуванням іноземця або особи без громадянства в Україні, оскаржуються рішення, дії чи бездіяльність суб'єктів владних повноважень під час здійснення ними повноважень ці справи належать до справ адміністративної юрисдикції [2].

Іноземці та особи без громадянства користуються в Україні таким самим правом на судовий захист в адміністративних справах, як і громадяни України. При цьому іноземці та особи без громадянства є рівними перед законом, незалежно від походження, соціального і майнового стану, расової та національної належності, статі, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять.

Оскарженню до суду підлягають рішення органу міграційної служби про відмову в прийнятті заяви про надання статусу біженця, про відмову в оформленні відповідних документів та рішення спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах міграції про відхилення скарги про відмову в прийнятті заяви про надання статусу біженця або скарги про відмову в оформленні документів для вирішення питання щодо надання статусу біженця, про відмову у наданні, про втрату або позбавлення статусу біженця [3]. Однак цей перелік не є вичерпним, а тому за положеннями ст. 55 Конституції України та ч. 2 ст. 2 КАС України до адміністративних судів у таких правовідносинах можуть бути оскаржені будь-які рішення, дії чи безді-